

Bērnu tiesību aizsardzības likums

Jauniešiem draudzīgā valodā

Materiāls ir pieejams elektroniskā formātā
Latvijas Republikas tiesībsarga interneta vietnē
www.tiesibsargs.lv un papīra formātā
Tiesībsarga birojā Baznīcas ielā 25, Rīgā.
Tas ir izveidots formātā, ko atpazīst
ekrāna lasīšanas programmas.

Noformējumā izmantotas skolnieka
Reiņa Zonenberga ilustrācijas

Sveiks, lasītāj!

Esmu tiesībsargs Juris Jansons un vēlos Tev pastāstīt par šo grāmatu! Viens no maniem galvenajiem uzdevumiem ir informēt cilvēkus Latvijā par viņu tiesībām un pienākumiem. Tomēr nereti likumi var likties sarežģīti un nesaprotami, bet, manuprāt, ir svarīgi, lai likumus saprot ikviens un arī Tu! Ar šādu mērķi tika izveidota šī grāmata - veicināt izpratni par bērnu un jauniešu tiesībām Latvijā.

Lasot šo grāmatu, atbildēsim kopā uz četriem jautājumiem:

- **Kā radās ideja izveidot šo grāmatu?**
- **Kas jāzina par šo grāmatu?**
- **Kādas ir bērna un jaunieša tiesības, pienākumi un brīvības?**
- **Kas šo grāmatu ir veidojis?**

Ja, lasot grāmatu, Tev ir kas neskaidrs vai Tev šķiet, ka kāds pārkāpj Tavas tiesības un Tev ir nepieciešama palīdzība, aicinu Tevi vērsties pie saviem vecākiem vai Tiesībsarga birojā, rakstot e-pastā **tiesibsargs@tiesibsargs.lv** vai zvanot par **tāl. nr. 67686768.**

Sāksim kopā atbildēt uz jautājumiem!

Kā radās ideja izveidot šo grāmatu?

2019. gada 7. februārī es izsludināju konkursu “Esi radošs-
#RadiLikumu”, kur viens no uzdevumiem bija izstrādāt
bērniem draudzīgā valodā Bērnu tiesību aizsardzības likuma
pantus. Pateicoties skolēniem, kas piedalījās konkursā un
pārveidoja Bērnu tiesību aizsardzības likuma pantus
saprotamā un vieglā valodā, radās šī grāmata.

Kas jāzina par šo grāmatu?

- Tapāt kā Bērnu tiesību aizsardzības likumā, šī grāmata ir sadalīta 10 nodaļās, saglabājot to nosaukumus.
- Šajā grāmatā likuma panti nav numurēti. Taču aiz panta nosaukuma iekavās ir ierakstīts Bērnu tiesību aizsardzības likuma **panta numurs**, lai nepieciešamības gadījumā Tev būtu viegli to sameklēt.

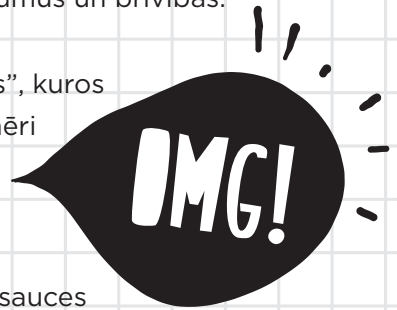
Likuma uzdevums (2. pants)

Šī likuma uzdevums ir noteikt kādas ir Tavas tiesības, brīvības un to aizsardzība, ņemot vērā, ka Tev kā bērnam ir vajadzīga īpaša aizsardzība un gādība.

Panti, kas nenoteic Tavas tiesības, pienākumus vai brīvības, šajā grāmatā nav iekļauti. Bet, ja ir interese, ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma tekstu Tu vari iepazīties šeit (<https://likumi.lv/doc.php?id=49096>). Atceries, ka Bērnu tiesību aizsardzības likums var tikt grozīts. Tas nozīmē,

ka likuma pantu saturs var tikt mainīts. Tāpēc, lasot šo grāmatu, ir svarīgi ieskatīties Bērnu tiesību aizsardzības likumā.

- Grāmatas sākumā varēsi atrast lietotās terminoloģijas skaidrojumu. Tas nesakrīt ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. pantā noteiktiem terminiem, bet ir plašāks, lai Tev būtu vieglāk izprast savas tiesības, pienākumus un brīvības.
- Grāmatā atradīsi vairākus “mākonīšus”, kuros ir ietverti dažādi skaidrojumi un piemēri par Tavām tiesībām, pienākumiem un brīvībām.
- Lapaspušu apakšā Tu varēsi atrast atsauces uz citiem likumiem, lai Tu ātrāk un vieglāk atrastu nepieciešamo informāciju par savām tiesībām, pienākumiem un brīvībām citos avotos.

Bērns un bērna tiesību vienlīdzības princips (3. pants)

(1) Tu esi bērns, ja esi jaunāks par 18 gadiem, ja Tu neesi apprecējies un bāriņtiesa Tevi nav pasludinājusi par pilngadīgu¹.

¹ Latvijas Republikas Civillikuma 220. un 221. pantā ir ietverti nosacījumi par bērna pasludināšanu par pilngadīgu.

Bērnu tiesību aizsardzības likums

(jauniešiem draudzīgā versija)

Šajā versijā lietotā terminoloģija un to skaidrojums:

1. Valsts šī likuma izpratnē ir dažādas valsts iestādes, kurām ir uzdots pildīt noteiktus uzdevumus bērnu tiesību nodrošināšanā (piemēram, dažādas ministrijas, Valsts policija, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija u.c.).
2. Pašvaldība šī likuma izpratnē ir dažādas pašvaldības iestādes, kurām ir uzdots pildīt noteiktus uzdevumus bērnu tiesību nodrošināšanā (piemēram, bāriņtiesas, sociālie dienesti, pašvaldības policija u.c.).
3. Ministru kabinets jeb valdība ir Latvijas valsts izpildvara, kuras galvenais uzdevums ir likumu darbības nodrošināšana pilnā apjomā visā valstī.
4. Aprūpe nozīmē bērna uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu, izglītošanu un audzināšanu.
5. Daudzbērnu ģimene ir ģimene, kuras aprūpē ir vismaz trīs bērni. Par daudzbērnu ģimenes bērnu uzskatāma arī pilngadīga persona, kas nav sasniegusi 24 gadu vecumu, ja tā mācās izglītības iestādē.

6. Bāriņtiesa ir pašvaldības iestāde, kuras viens no galvenajiem uzdevumiem ir nodrošināt un aizstāvēt bērna tiesības un intereses, tostarp nodrošināt, lai bērnam būtu iespēja uzaugt ģimenē.
7. Ārpusģimenes aprūpe ir aprūpe, kas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem tiek nodrošināta pie aizbildņa, audžuģimenē vai bērnunamā.
8. Bārenis ir bērns, kura vecāki ir miruši.
9. Bez vecāku gādības palicis bērns ir bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai nespēj rūpēties par bērnu un tādēļ tiem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības.
10. Adopcija ir process, ar kuru kāda persona uzņemas bērna audzināšanu bērna bioloģisko vecāku vietā un iegūst vecāku tiesības un pienākums rūpēties par šo bērnu.
11. Vardarbība ir visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla vardarbība, nolaidība vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu.
12. Apcietināšana ir paturēšana izmeklēšanas cietumā noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas un/vai iztiesāšanas laikā.
13. Nelikumīga darbība ir prettiesiska darbība (piemēram, miesas bojājumu nodarīšana, tīpašumu bojāšana, huligānisms u.c.) vai arī bezdarbība (piemēram, slēpšana un neziņošana par noziegumu).
14. Administratīvais pārkāpums ir nelikumīga darbība, par kuru ir paredzēta administratīvā atbildība (piemēram, par huligānismu, nelikumīgu alkohola lietošanu, smēķēšanu u.c.).

15. Noziedzīgus nodarījumus iedala kriminālnoziedzumos un kriminālpārkāpumos. Noziedzīgs nodarījums ir tīši vai aiz neuzmanības veikta darbība vai bezdarbība, par kuras izdarīšanu draud kriminālsods.
16. Kriminālpārkāpums ir nodarījums, par kuru ir paredzēta īslaicīga brīvības atņemšana vai vieglāks sods (piemēram, naudas sods) nekā par kriminālnoziedzumu.
17. Sociālās korekcijas izglītības iestādes ir uzvedības korekcijas iestāde, kurā bērns var tikt ievietots ar tiesas nolēmumu, ja ir izdarījis nelikumīgu darbību un ticis sodīts par to.
18. Bēglis ir persona, kurai Latvijas atbildīgās iestādes piešķirušas bēgļa statusu, atzīstot, ka tai ir bīstami uzturēties savā valstī vai tās dzīvība un/vai brīvība ir apdraudēta rases, reliģijas, tautības vai sociālās grupas dēļ.
19. Persona, kurai ir piešķirts alternatīvais statuss, ir persona, kurai Latvijas atbildīgās iestādes nav piešķirušas bēgļa statusu, bet atzinušas, ka tai ir nepieciešama aizsardzība. Šādu statusu piešķir īslaicīgi un ik gadu to pārskata.
20. Latvijas mazākumtautības ir Latvijā dzīvojoši citu tautību pārstāvji, piemēram, krievi, baltkrievi, ukraiņi, poļi, lietuvieši, ebreji, romi, vācieši, igauņi u.c.

I nodaļa

Vispārīgie noteikumi

Likuma uzdevums (2. pants)

Šī likuma uzdevums ir noteikt, kādas ir Tavas tiesības, brīvības un to aizsardzība, ņemot vērā, ka Tev kā bērnam ir vajadzīga īpaša aizsardzība un gādība.

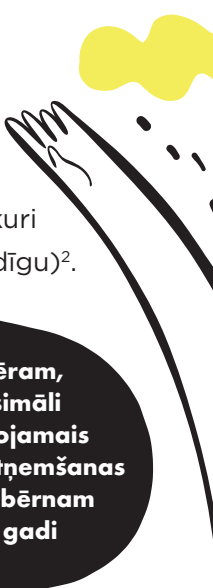
Bērns un bērna tiesību vienlīdzības princips (3. pants)

- (1) Tu esi bērns, ja esi jaunāks par 18 gadiem, ja Tu neesi apprecējies un bāriņtiesa Tevi nav pasludinājusi par pilngadīgu¹.
- (2) Tu vari atšķirties no pārējiem, bet Tev ir tādas pašas tiesības kā citiem.
- (3) Tevi drīkst sodīt tikai ar likumā noteiktajiem sodiem, kuri attiecas uz bērniem (arī, ja esi pasludināts par pilngadīgu)².

Bērna tiesību aizsardzības mērķi (4. pants)

Tavas tiesības tiek aizsargātas ar mērķi, lai:

- 1) veidotu un nostiprinātu Tavas vērtības;

**Piemēram,
maksimāli
piemērojamais
brīvības atņemšanas
termiņš bērnam
ir 10 gadi**

¹ Latvijas Republikas Civillikuma 220. un 221. pantā ir ietverti nosacījumi par bērna pasludināšanu par pilngadīgu.

² Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss un Krimināllikums ir likumi, kuri nosaka atbildību un sodu personām, kas veikušas pretlikumīgas darbības.

- 2) Tu saprastu, ka darbs ir vienīgais pareizais veids, kā nopelnīt naudu un kļūt turīgam;
- 3) pievērstu Tavu interesi ģimenei un tās dibināšanai;
- 4) Tu pievērstos veselīgam dzīvesveidam;
- 5) Tu būtu drošībā un maksimāli aizsargātu savu dzīvību un veselību, it īpaši apmeklējot dažāda veida pasākumus, kā arī dažādās briesmu situācijās (piemēram, plūdros, vētrā).

Bērna tiesību aizsardzības subjekti (5. pants)

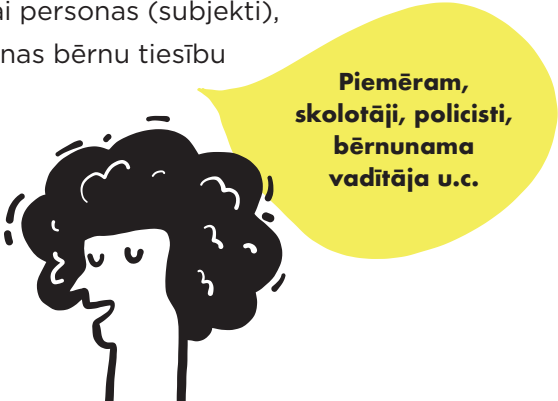
(1) Tavu tiesību aizsardzību nodrošina:

- 1) Tava ģimene un tuvinieki, kas par Tevi rūpējas;
- 2) izglītības (piemēram, skola, bērnudārzs), kultūras (piemēram, muzeji, bibliotēkas, teātri, kino), veselības aprūpes (piemēram, ārsti, poliklīnikas, slimnīcas) iestādes un bērnu aprūpes centri (piemēram, bērnunami, krīzes centri, ģimenes atbalsta centri);
- 3) valsts un pašvaldība;
- 4) dažādas sabiedriskās organizācijas, uzņēmēji un cilvēki, kas darbojas, lai atbalstītu un palīdzētu bērniem;
- 5) darba devēji;

(2) Aizsargājamas ir bērnu organizācijas un ģimene.

Subjekti, kuriem nepieciešamas speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā (5.¹ pants)

Ar Tevi drīkst strādāt tikai personas (subjekti), kurām ir speciālas zināšanas bērnu tiesību aizsardzībā.

**Piemēram,
skolotāji, policisti,
bērnunama
vadītāja u.c.**

Bērna tiesību aizsardzības princips (6. pants)

- (1) Visās lietās, kas Tevi skar, Tavas tiesības un intereses ir pirmajā vietā.
- (2) Visā, ko dara jebkura iestāde vai cilvēks attiecībā pret Tevi, Tavas vajadzības ir vissvarīgākās.
- (3) Tavas tiesības aizsargā, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un sabiedriskajām iestādēm.
- (4) Ja Tu esi šķirts no ģimenes, tad tiek veikti nepieciešamie pasākumi, lai Tu varētu atgriezties ģimenē.
- (5) Neievērot Tavas tiesības un ierobežot Tavu brīvību ir pretlikumīgi.

II nodaļa

Bērna pamattiesības

Bērna tiesības uz dzīvību un attīstību (7. pants)

Neviens nevar atņemt Tavas tiesības uz dzīvību un attīstību.

Bērna tiesības uz ģimeni (7¹. pants)

Tev nevar atņemt iespēju augt un dzīvot ģimenē.

Bērna tiesības uz individualitāti (8. pants)

- (1) Tev ir tiesības uz vārdu, uzvārdu un pilsonību, kas ir Tava identitāte.
- (2) Tev ir tiesības saglabāt savu identitāti.

Bērna tiesības uz privāto dzīvi, personas neaizskaramību un brīvību (9. pants)

- (1) Tev ir tiesības uz privāto dzīvi, mājvietu, privāto saziņu un brīvību.
- (2) Tevi nedrīkst fiziski aizskart, mocīt un necienīt.

Pēršana un citi miesas sodi ir aizliegti!

Bērna tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem (10. pants)

- (1) Tev ir tiesības uz tādu mājvietu, kur Tu varētu attīstīties.
Tev jāsaņem ērts un tīrs apģērbs, veselīgs ēdiens un pajumte.
- (2) Ja Tu esi bērns ar veselības traucējumiem, Tev ir tiesības uz visu, lai Tavas vajadzības būtu apmierinātas un Tu justos labi.

(3) Tev ir tiesības uz pastāvīgu mājvietu.

Bērna tiesības uz izglītību un jaunradi (11. pants)

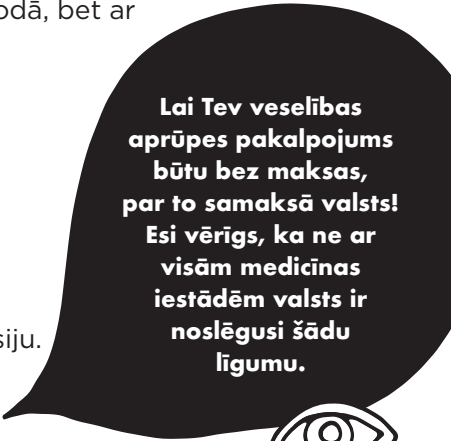
- (1) Tev ir tādas pašas iespējas un tiesības mācīties kā citiem bērniem.
- (2) Tev ir tiesības iegūt pamata un vidējo izglītību par brīvu.
- (3) Ja Tu esi Latvijas mazākumtautību bērns, Tev ir tiesības iegūt izglītību dzimtajā valodā, bet ar noteiktiem ierobežojumiem.³
- (4) Tev ir visas tiesības uz saviem izgudrojumiem un to aizsardzību.⁴
- (5) Tev ir tiesības piedalīties pulciņos, kas Tevi interesē.

Bērna sociālās tiesības (12. pants)

- (1) Tev ir tiesības izvēlēties savu profesiju.
- (2) Tev ir tiesības saņemt veselības aprūpi bez maksas.
- (3) Ja Tu nesaņem aprūpi ģimenē, Tev ir tiesības uz valsts un pašvaldības palīdzību.

Bērna brīvības (13. pants)

- (1) Tev ir tiesības brīvi izteikt savas domas, sniegt vai iegūt informāciju, būt uzklausītam. Tavu reliģiju izvēlas vecāki.
- (2) Tev ir tiesības iestāties biedrībās, ja tas neapdraud Tavu veselību un dzīvību.
- (3) Tev ir tiesības piedalīties jebkādā pašpārvaldē, kādā vien vēlies, ja tā ir piemērota Tavam vecumam un interesēm.

**Lai Tev veselības
aprūpes pakalpojums
būtu bez maksas,
par to samaksā valsts!
Esi vērīgs, ka ne ar
visām medicīnas
iestādēm valsts ir
noslēgusi šādu
līgumu.**

**Piemēram, Tev
iecelš aizbildni.**

³ Izglītības likumā ir ietverti nosacījumi un ierobežojumi.

⁴ Tiesības uz izgudrojumiem un to aizsardzību nosaka Autortiesību likums.

Bērna tiesības uz īpašumu (14. pants)

- (1) Tev var piederēt īpašums.
- (2) Tu pats vai kopā ar vecākiem drīksti rīkoties ar savu īpašumu.

Piemēram,
mobilais telefons,
māja, dzīvoklis.

Bērna tiesības uz aizsardzību no ekspluatācijas (15. pants)

- (1) Tu nedrīksti būt nodarbināts darbos, kas varētu būt bīstami Tavai veselībai un attīstībai, vai traucēt mācībām.⁵
- (2) Tev ir tiesības būt pasargātam no fiziskas, garīgas, seksuālas vai cita veida izmantošanas.

Atceries, ka Tu drīksti strādāt no 15 gadu vecuma (izņēmuma gadījumā ar vecāku piekrišanu no 13). Atceries, ka darba līgums obligāti slēdzams rakstveidā!

Bērna tiesības uz atpūtu un brīvo laiku (16. pants)

Ņemot vērā Tavu vecumu un attīstību, Tev ir tiesības uz atpūtu un brīvo laiku, piedalīties spēlēs un nodarboties ar mākslu.

Bērna tiesības piedalīties bērna tiesību aizsardzības programmu izstrādāšanā (17. pants)

Tev ir tiesības piedalīties valsts un pašvaldību bērna tiesību aizsardzības programmu izstrādāšanā.⁶

5 Bērna tiesību aizsardzības prasības darba tiesību jomā ir noteiktas Darba likumā: <https://likumi.lv/doc.php?id=26019>, Ministru kabineta noteikumos "Noteikumi par darbiem, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem": <https://likumi.lv/doc.php?id=57347>, Ministru kabineta noteikumos "Noteikumi par darbiem, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, un izņēmumi, kad nodarbināšana šajos darbos ir atļauta saistībā ar pusaudža profesionālo apmācību": <https://likumi.lv/doc.php?id=62644>.

6 Bērna tiesību aizsardzības programmas ir valsts un pašvaldības attīstības plānošanas dokumenti, kas nosaka dažādus uzdevumus, mērķus un plānotos rezultātus bērnu tiesību aizsardzībā.

**Nem vērā, ka savas
istabas sakārtošana nav
eksploatācija, bet gan
mājas darbi, kurus vecāks
ir tiesīgs lūgt
Tev darīt atbilstoši
Civillikuma
183. pantam!**

III nodaļa

Bērna tiesību garantijas un tiesību ierobežojumi

Bērna tiesību garantijas (18. pants)

Tas, ka Tavas tiesības ir svarīgas, ir norādīts Satversmē (Latvijas Republikas pamatlikumā jeb konstitūcijā), šajā likumā, kā arī citos likumos un noteikumos.

Informācija par bērna tiesībām un pienākumiem (19. pants)

- (1) Skolai ir pienākums Tev izskaidrot tiesības un pienākumus.
- (2) Valstij ir jāinformē cilvēki par Bērnu tiesību aizsardzības likumu un tā saturu.

ROFL!

**Ņem vērā, ka
paskaidrojumu rakstīšana
var būt viens no veidiem,
kā noskaidrot Tavu
viedokli!**

Ar bērna tiesību aizsardzību saistīto lietu izskatīšana (20. pants)

- (1) Iesniegums un sūdzība par Tavu tiesību aizsardzību jāizskata nekavējoties.
- (2) Tevi jāuzklausā visās ar Tevi saistītās darbībās.
- (3) Lietas, kas saistītas ar Tavām tiesībām un interesēm, tiks izskatītas nekavējoties.

Piemēram,
vecākiem izvēloties Tev
kādu pulciņu.

Bērna tiesību ierobežojumi (21. pants)

- (1) Tavas tiesības var tikt ierobežotas.
- (2) Ja Tavas tiesības tiek ierobežotas, Tu vari lūgt paskaidrot, kādēļ tas ir nepieciešams.

Tavas tiesības var tikt ierobežotas tikai, lai aizsargātu Tavu veselību un dzīvību, tikumību un aizsargātu citu cilvēku tiesības. Tavas tiesības uz dzīvību un tiesības uz aizsardzību no ekspluatācijas nav ierobežojamas nekādos apstākļos!

IV nodaļa

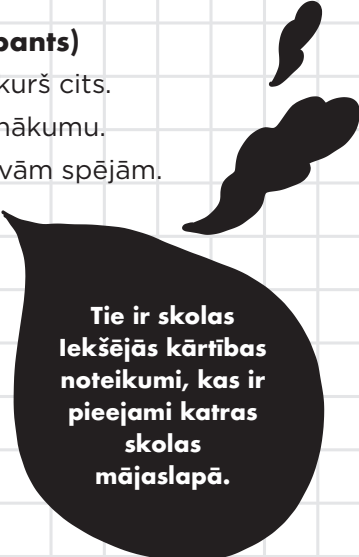
Bērna pienākumi

Bērna pienākumi mājās (22. pants)

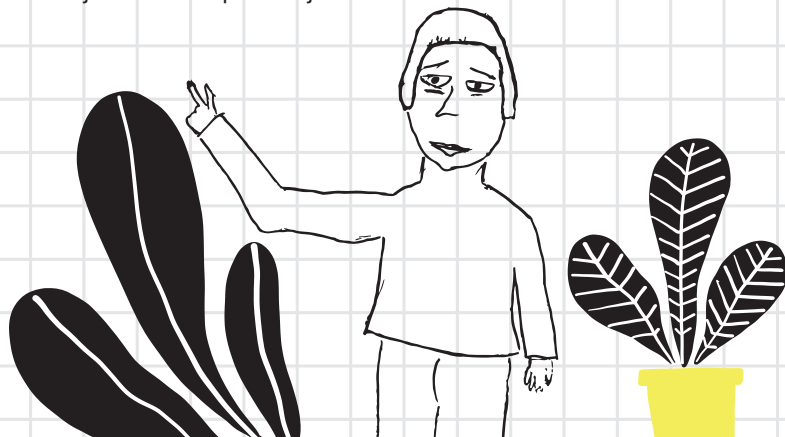
- (1) Tev ir jārūpējas par sevi un jāpiedalās mājas darbos.
- (2) Tev jāciena savi tuvinieki.

Bērna pienākumi pret sabiedrību (23. pants)

- (1) Tu sabiedrībā esi tikpat svarīgs, kā jebkurš cits.
Jo vecāks Tu kļūsti, jo vairāk Tev ir pienākumu.
- (2) Tev ir pienākums mācīties atbilstoši savām spējām.
Tev ir jāievēro **savas skolas noteikumi**.
- (3) Tev ir pienākums sargāt savu veselību.
- (4) Tev ir jāciena Latvija, tās simboli - karogs, himna un ģerbonis, un jāievēro likumi.
- (5) Tev ir jāuzvedas kārtīgi. Tu nedrīkst neievērot kāda cita cilvēka tiesības, izmantojot savas tiesības.
- (6) Tev ir jāsaudzē apkārtējā vide.

Tie ir skolas
lekšējās kārtības
noteikumi, kas ir
pieejami katras
skolas
mājaslapā.

V nodaļa

Bērns un ģimene

Vecāku pienākumi pret bērnu (24. pants)

- (1) Vecāku pienākums ir rūpēties par Tevi, Tavu mantu un pārstāvēt Tevi.
- (2) Vecāku pienākums ir sagatavot Tevi patstāvīgai dzīvei, ievērojot Tavas intereses.
- (3) Vecāku pienākums ir aizstāvēt Tevi.
- (4) Ja vecāki nerūpējas par Tevi, cietsirdīgi izturas, fiziski aizskar Tevi, tad vecāki tiks sodīti.
- (5) Ja vecāku darbības kaitē Tavai attīstībai, tad tās var ierobežot.
- (6) Ja esi jaunāks par 7 gadiem, Tevi nedrīkst atstāt vienu. Tevi drīkst pieskatīt persona, kas ir vecāka par 13 gadiem.

Piemēram, bāriņtiesa var pieņemt lēmumu pārtraukt Tavam vecākam tiesības Tevi aprūpēt.

Vecāku tiesības ierobežot bērna brīvības (25. pants)

- (1) Tev ir tiesības uz savu privāto dzīvi, taču vecāki to var ierobežot, lai aizsargātu Tavu veselību un dzīvību, tikumību un citu cilvēku tiesības.

Piemēram, Tavas tiesības uz privāto dzīvi tiek ievērotas, ja bez nepieciešamības netiek atklāta personīga vai kāda intīma informācija par Tevi, ja bez nepieciešamības netiek kontrolēta Tava saziņa, ja tiek pieklaunvēts, ienākot Tavā privātajā istabā, netiek vērots kā Tu pārgērbies u.tml.

- (2) Ja uzskati, ka starp Tevi un Taviem vecākiem ir radies nopietns konflikts, vari vērsties bāriņtiesā.

Atbalsts ģimenei (26. pants)

- (1) Tev ir tiesības uzaugt ģimenē. Valsts un pašvaldībai ir jāpalīdz ģimenēm, it īpaši daudzbērnu ģimenēm.
- (2) Pašvaldībai jāpalīdz, ja vecāki nenodrošina Tev labvēlīgu vidi.
- (3) Pašvaldība palīdzēs Tavai ģimenei atkarībā no Tava vecuma un ģimenes materiālā stāvokļa.
- (4) Valsts un pašvaldība sniedz palīdzību Tavas izglītības un veselības stiprināšanai, atbalstot sporta, kultūras un atpūtas organizācijas.
- (5) Valsts un pašvaldību pienākumus bērna labklājības minimālā līmeņa nodrošināšanā nosaka citi likumi.
- (6) Lai veicinātu un atbalstītu pašvaldību, komersantu un citu personu brīvprātīgu iesaistīšanos atbalsta sniegšanā daudzbērnu ģimenēm, valsts īsteno Latvijas Goda ģimenes apliecības programmu.

**Piemēram,
piešķirot pabalstu
mācību piederumu
vai sadzīves
piederumu
iegādei u.tml.**

YAAS!

Bērna šķiršana no ģimenes (27. pants)

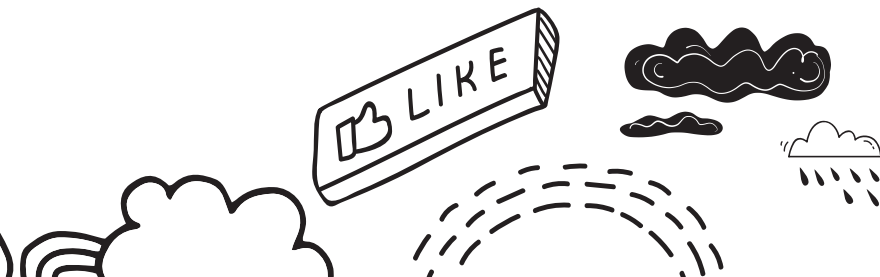
- (1) Tevi var šķirt no ģimenes, ja:
1. ģimenē ir vardarbība un Tev netiek nodrošināta piemērota aprūpe;
 2. Tu nopietni apdraudi savu veselību, lietojot aizliegtās vielas;
 3. Tu esi izdarījis noziegumu.

**Programmas ietvaros
ir iespējams saņemt
Latvijas Goda ģimenes
apliecību
"3+ Ģimenes karti",
kas dod iespēju saņemt
atlaides dažādām
precēm un
pakalpojumiem.**

- (2) Tevi var šķirt no ģimenes, ja nav iespējams novērst nelabvēlīgos apstākļus ģimenē. Ģimenes izlikšana no dzīvojamām telpām nav ģimenes šķiršanas iemesls.
- (3) Bērnunamā Tevi var ievietot tikai tad, ja aprūpe citā ģimenē Tev nav piemērota.
- (4) Ja Tev ir brāļi vai māsas, Jūs nedrīkst šķirt, ja vien Jūs paši to nevēlaties. Tavs viedoklis ir svarīgs, izvēloties aprūpi kādā citā ģimenē.
- (5) Ja policija šķir Tevi no ģimenes, policija var atteikties paziņot Tavu atrašanās vietu Tavai ģimenei, ja tas kaitē Tavai veselībai, drošībai un attīstībai vai rada Tev draudus.
- (6) Iestādes var mutiski pieņemt lēmumu nepaziņot Tavu atrašanās vietu vai liegt sazināties ar Tevi.
- (7) Ja Tevi šķir no ģimenes, policija par to nākamajā darba dienā informē bāriņtiesu, un tad tā lemj par Tavu šķiršanu no vecākiem.
- (8) Ja Tevi šķir no ģimenes, bāriņtiesa informē sociālās iestādes, kas izstrādā atbalsta programmas, lai Tu varētu atgriezties ģimenē.

Aizgādības tiesību pārtraukšana un atņemšana (28. pants)

- (1) Vecāku tiesības un pienākumus rūpēties par Tevi var pārtraukt vai atņemt:
 - ja ir apdraudēta Tava veselība vai dzīvība;
 - vecāks nenodrošina Tavu aprūpi un uzraudzību.
- (2) Tikai tiesa var pieņemt lēmumu atņemt vecākiem tiesības rūpēties par Tevi.

Bērna aprūpe pēc vecāku lūguma (29. pants)

Vecāki var lūgt nodrošināt Tev aprūpi bērnunamā vai kādā citā ģimenē, ja nespēj aprūpēt Tevi veselības stāvokļa dēļ.

Ārpusģimenes aprūpē esošas mātes tiesības (29.⁷ pants)

Ja Tu esi nepilngadīgā māte un esi ārpusģimenes aprūpē, Tev ir tiesības palikt kopā ar savu bērnu.

Maksa par bērna ārpusģimenes aprūpi (30. pants)

Ja vecāki Tevi neaprūpē, viņiem ir pienākums samaksāt par ārpusģimenes aprūpes pakalpojumiem.

31. pants. Adopcija (31. pants)

Lai Tev būtu ģimene, tiek atbalstīta adopcija.

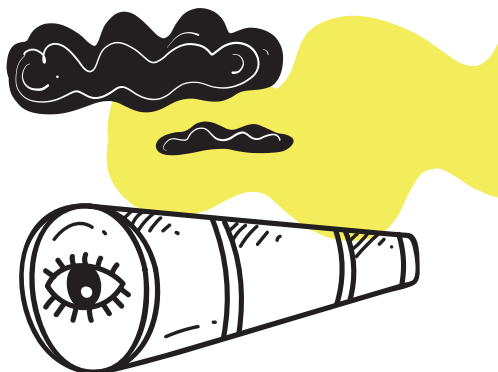

**Ja Tu esi zaudējis
vecākus vai
Taviem vecākiem
tiek atņemtas
tiesības rūpēties
par Tevi.**

7 Aizgādības tiesību pārtraukšanas un atņemšanas noteikumi ir ietverti arī Civillikumā (<https://likumi.lv/doc.php?id=90223>) un Bāriņtiesu likumā (<https://likumi.lv/doc.php?id=139369>).

VI nodaļa

Ārpusģimenes aprūpe

Ārpusģimenes aprūpes mērķis (32. pants)

Aizsardzība, attīstība, labklājība un atbalsts.

Audžuģimenes aprūpē ņemta bērna saskarsme ar vecākiem un citām personām (33. pants)

- (1) Tev ir tiesības sazināties ar vecākiem un citiem radniekiem, izņemot gadījumus, ja:
 1. tas kaitē Tavai veselībai, drošībai;
 2. tas apdraud citus.
- (2) Ja ir kāds iepriekš minētais izņēmuma gadījums – bāriņtiesa nepaziņo personām, kas rada draudus, Tavu atrašanās vietu un ierobežo to personu kontaktēšanās tiesības ar Tevi.
- (3) Personas, kas rada draudus, var pārsūdzēt tiesā bāriņtiesas iepriekšminēto lēmumu, bet tas neaptur lēmuma darbību.
- (4) Ja bāriņtiesa atļauj, Tu vari uzturēties pie vecākiem vai citiem radniekiem kādu noteiktu laiku.

Bērna informēšana par viņa vecākiem (34. pants)

Tev ir tiesības zināt, kāpēc esi šķirts no ģimenes, informāciju par savu ģimeni un to, cik ilgi būs šķirts no tās.

Sociālās korekcijas izglītības un profilakses iestādes (38. pants)

- (1) Sociālās korekcijas izglītības iestāde ir tā, kurā Tu vari tikt ievietots, ja Tu esi bērns ar uzvedības problēmām. Šajā iestādē, ja nepieciešams, Tev var nodrošināt piespiedu ārstēšanu.
- (2) Šajā iestādē Tu vari tikt ievietots tikai ar tiesas nolēmumu.

Bērna statuss ārpusģimenes aprūpē (39. pants)

- (1) Ja, Tu esi šķirts no vecākiem un esi ārpusģimenes aprūpē, Tevi nedrīkst pazemot un citādi aizskart.
- (2) Šādai ģimenei ir pienākums nodrošināt Tev izglītību, uzvedības un saziņas prasmes.
- (3) Ārpusģimenes aprūpē Tev pastāstīs par tiesībām un pienākumiem.
- (4) Tev ir pienākums ievērot ārpusģimenes aprūpes noteikumus un saudzēt to mantu.

Sankcijas un ierobežojumi (40. pants)

- (1) Nebrīnies, ja cilvēki, kuri Tevi aprūpē, Tevi pārmeklēs. Viņi drīkst to darīt, ja rodas kādas aizdomas, ka Tu lieto vai Tev ir iespēja iegūt aizliegtās vielas.
- (2) Ja ir pamatots iemesls, tad drīkst pārmeklēt arī Tev adresētu sūtījumu.

Īpaši ierobežojumi (41. pants)

- (1) Tev var piespriest mājas arestu, ja Tu apdraudi savu veselību vai esi izdarījis kādu noziegumu, vai ir apstākļi, kad aprūpētājs uzskata to par nepieciešamu.
- (2) Tevi var nošķirt no citiem bērniem ārpusģimenes aprūpē, ja:
 - 1) Tu apdraudi savu vai citu dzīvību un veselību;
 - 2) tas ir nepieciešams Tavai aprūpei.
- (3) Izolēšana nedrīkst pārsniegt 24 stundas, īpašos gadījumos – 48 stundas.
- (4) Izolēšanas laikā Tu tiks uzraudzīts.
- (5) Ir noteikta speciāla kārtība, kādā Tevi var izolēt. To nosaka Ministru kabinets⁸.

Ārpusģimenes aprūpes izbeigšana (42. pants)

- (1) Tu varēsi atgriezties pie vecākiem, ja viņi nodrošinās Tev labvēlīgus apstākļus.
- (2) Sešus mēnešus pirms Tavas pilngadības bērnunama vadītājam Tevi jāinformē par valsts un pašvaldības palīdzību.
- (3) Tikai tiesa vai bāriņtiesa var atjaunot vecāku tiesības.

Palīdzības sniegšana pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanas (43. pants)

- (1) Pašvaldība atbilstoši likumiem nodrošinās Tev dzīvojamo platību un sniegs Tev citu palīdzību pēc 18 gadu sasniegšanas.
- (2) Tiesības uz palīdzību saglabājas līdz 24 gadu vecumam.

⁸ Ministru kabineta noteikumi "Kārtība, kādā veicama bērna izolācija vispārējā bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu aprūpes un audzināšanas iestādē": <https://likumi.lv/ta/id/24120-kartiba-kada-veicama-berna-izolacija-vispareja-barenu-un-bez-vecaku-gadibas-palikuso-bernu-aprupes-un-audzinanas-iestade>

Darbs ar vecākiem bērna ārpusģimenes aprūpes laikā (44. pants)

- (1) Pašvaldībai jāsniedz palīdzība Taviem vecākiem, lai Tu varētu atgriezties ģimenē.
- (2) Ģimenei, kura Tevi aprūpē, jāinformē vecāki par Tavu attīstību un sekmēm.

VII nodaļa

Bērns un viņa dzīves vide

Bērna tiesības uz tīru dzīves vidi (46. pants)

- (1) Valstij un katrai personai ir pienākums uzturēt apkārtni labā stāvoklī, lai Tu varētu pilnvērtīgi attīstīties.
- (2) Valsts uzrauga, lai nerodas kaitīgās vielas un slimību izraisītāji, kas pasliktina Tavu veselību.
- (3) Valsts pienākums ir informēt savus iedzīvotājus par vides stāvokli.

Pamatnoteikumi bērna aizsardzībai no negatīvās sociālās vides ietekmes (47. pants)

- (1) Valstij un katrai personai ir jāaizsargā Tevi no kaitīgiem apkārtējiem apstākļiem.
- (2) Valstij ir jānodrošina naudas līdzekļi, lai informētu visus par veselīgu dzīvesveidu un labvēlīgu vidi.
- (3) Ik gadu radio un televīzija veido informējošas programmas par veselīgu dzīvesveidu.

Bērna aizsardzība no smēķēšanas, alkoholisko un enerģijas dzērienu ietekmes (48. pants)

- (1) Tu nedrīksti smēķēt un lietot alkoholiskus un enerģijas dzērienus. Arī Tavā klātbūtnē nedrīkst smēķēt un Tevi jāaizsargā un jānodrošina brīva vide no šīm vielām.

- (2) Neņem piemēru no cilvēkiem, kas lieto tabakas izstrādājumus, alkoholiskos un enerģijas dzērienus. Tu nedrīksti strādāt darbus, kas ir saistīti ar iepriekš nosauktajām vielām.
- (3) Tev nedrīkst pārdot tabakas izstrādājumus, alkoholiskos un enerģijas dzērienus.
- (4) Persona, kas iesaista Tevi kaitīgo vielu lietošanā, ir sodāma.
- (5) Ja Tev ir radušās veselības problēmas kaitīgo vielu lietošanas dēļ, valsts nodrošinās Tev obligātu ārstēšanos.

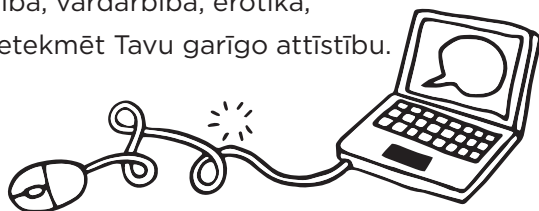
Bērna aizsardzība no narkotisko, psihotropo, toksisko un citu apreibinošo vielu lietošanas (49. pants)

- (1) Tu nedrīksti lietot narkotikas un citas apreibinošas vielas. Tevi ir jāaizsargā no šo vielu gatavošanas, pirkšanas, pārdošanas un citu veidu izplatīšanas.
- (2) Tevi nedrīkst pamudināt lietot, izplatīt, nodot vai atstāt Tev pieejamā vietā narkotikas vai citas apreibinošas vielas. Šādi cilvēki ir sodāmi.
- (5) Ja Tev ir radušās veselības problēmas narkotisko un citu apreibinošu vielu lietošanas dēļ, valsts nodrošinās Tev obligātu ārstēšanos.

Tostarp, Tu nedrīksti prasīt, glabāt, dalīties ar citu bērnu kailfoto-grāfijām (sekstings). Šīs darbības ir sodāmas.

Bērns un spēles, filmas, plašsaziņas līdzekļi (50. pants)

- (1) Tev nedrīkst rādīt, pārdot, vai citādi dot pieeju rotaļlietām, videoklipiem, datorspēlēm, laikrakstiem, žurnāliem un cita veida publikācijām, kurās rādīta vai atbalstīta cietsirdīga uzvedība, vardarbība, erotika, pornogrāfija. Tas var slikti ietekmēt Tavu garīgo attīstību.

- (2) Tu nedrīksti izmantot materiālus, kuros ir cietsirdīga uzvedība, vardarbība, erotika, pornogrāfija.
- (3) Lai Tevi aizsargātu, ir pieņemti attiecīgi likumi par radio un televīzijas programmu ierobežojumiem.
- (4) Tev aizliegts atrasties vietās, kur ir erotiska un pornogrāfiska materiāla priekšmeti un to demonstrēšana.
- (5) Tu nedrīksti piedalīties pornogrāfiska rakstura pasākumos.
- (6) Jautājumus, kas saistīti ar bērnu pornogrāfijas aprites aizliegumu, regulē Pornogrāfijas ierobežošanas likums.
- (7) Ja Tu neesi sasniedzis 16 gadu vecumu, Tu nedrīksti mācību laikā un naktī (22.00-6.00) atrasties datorsalonos un citās tamlīdzīgās vietās, kur par maksu var lietot internetu un datorspēles.
- (8) Tu nedrīksti atrasties spēļu zālēs un piedalīties azartspēlēs.
- (9) Datorspēļu izplatīšanas noteikumus nosaka Ministru kabinets⁹.
- (10) Par šī panta pārkāpšanu vainīgie ir sodāmi.

Ierobežojumi bērna iesaistīšanai pasākumos (50.¹ pants)

- (1) Tu vari piedalīties tikai tādās aktivitātēs, kas netraucē Tavai izglītībai, neapdraud Tavu veselību un valsts drošību.
- (2) Tu nedrīksti iesaistīties skaistuma konkursos vai tamlīdzīgos pasākumos, kur vērtēs tikai Tavu ārējo izskatu.
- (3) Tev aizliegts piedalīties ārvalsts organizētajos militārajos pasākumos un aktivitātēs, izņemot likumos atļautajās valstīs.

⁹ Ministru kabineta noteikumi "Datorspēļu izplatīšanas noteikumi": <https://likumi.lv/ta/id/137101-datorspelu-izplatisanas-noteikumi>.

- (4) Ir noteikta speciālā kārtība, kādā Tevi var iesaistīt pasākumos, kas saistīti ar ārējā izskata demonstrēšanu. To nosaka Ministru kabinets¹⁰.
- (5) Par šī panta pārkāpšanu vainīgie ir sodāmi.

Piemēram, tādi pasākumi, kuros tiek demonstrēti tērpi, reklamētas preces.

Bērna drošība publiskos pasākumos vai publisko vietu apmeklēšanas laikā (50.² pants)

- (1) Publiskos pasākumos, sporta un atpūtas vietās ir jānodrošina Tava drošība.
- (2) Par Tavu drošību pasākumos ir atbildīgi to organizatori.
- (3) Ja Tu pasākumā esi apmaldījies vai kaut kas apdraud Tavu veselību, pasākuma organizatoriem ir jāinformē Tavi vecāki, aizbildņi vai policija.

Drošības prasības, sniedzot bērna uzraudzības pakalpojumus (50.³ pants)

- (1) Ja vecāks nevar būt klāt (piemēram, ir jāiet uz darbu) savam bērnam, kuram vēl nav 7 gadi, ir jānodrošina pieskatīšana kādas uzticamas personas klātbūtnē vai bērnudārzā.
- (2) Vietai, kurā Tu tiks pieskatīts un uzraudzīts, ir jābūt drošai un tādai, kas nodrošina veselībai un attīstībai labus apstākļus.

¹⁰ Ministru kabineta noteikumi "Kārtība, kādā bērnus var iesaistīt aktivitātēs (pasākumos), kas saistītas ar ārējā izskata demonstrēšanu": <https://likumi.lv/ta/id/191771-kartiba-kada-bernus-var-iesaistit-aktivitates-pasakumos-kas-saistitas-ar-areja-izskata-demonstresanu>

- (3) Ir noteikta speciālā kārtība, kādā bērnu uzraudzībai paredzētās vietas jāizveido. To nosaka Ministru kabinets¹¹.

Bērna aizsardzība no prettiesiskām darbībām (51. pants)

- (1) Persona, kura izturas pret Tevi vardarbīgi, pamudina vai piespiež piedalīties seksuālās darbībās, ir sodāma.
- (2) Ja Tu esi cietis no iepriekš minētajām darbībām, Tev bez maksas tiks sniegta nepieciešamā palīdzība un ārstēšana. Šādas palīdzības sniegšanas kārtību nosaka Ministru kabinets¹².
- (3) Ikvienam, kurš pamana pret Tevi vērstas nelikumīgas darbības, ir obligāti jāziņo policijai. Persona var tikt sodīta par neziņošanu.
- (4) Policijai ir pienākums paziņot bāriņtiesai, ja šķir Tevi no ģimenes.

**Par šādām darbībām
nekavējoties ziņo
saviem vecākiem un
policijai (tāl. nr. 112).
Viņi Tev palīdzēs!**

112

Bērns – vardarbības vai citas prettiesiskas darbības upuris (52. pants)

- (1) Vardarbībā cietušo bērnu ārstēšanai ir izveidojamas īpašas iestādes vai nodaļas slimnīcās, par kurām maksā valsts.
- (2) Ja Tu esi saslimis ar kādu no seksuāli transmisīvajām slimībām, Tev pienākas īpaša ārstēšana. Saslimšanā vainīgie pieaugušie ir sodāmi.

11 Ministru kabineta noteikumi "Prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrēšanas kārtība": <https://likumi.lv/ta/id/258873-prasibas-bernu-uzraudzibas-pakalpojuma-sniedzējiem-un-bernu-uzraudzibas-pakalpojuma-sniedzēju-registresanas-kartiba>

12 Ministru kabineta noteikumi "Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām": <https://likumi.lv/ta/id/202912-kartiba-kada-nepieciešamo-palīdzību-sniedz-bernam-kurs-cietis-no-prettiesiskam-darbībam>

- (3) Ja Tu esi cietis no vardarbības, Tevi nedrīkst:
- 1) atstāt vienatnē, izņemot tad, ja Tu to gribi;
 - 2) atstāt bez psiholoģiskas un cita veida aprūpes;
 - 3) piespiest tikties ar pāridarītāju, kamēr Tu tam neesi pietiekami gatavs;
 - 4) piespiest palīdzēt izmeklēšanai.
- (4) Ja Tavs pāridarītājs ir Tavā ģimenē vai arī Tev draud vardarbība, Tev ir nodrošināma aprūpe citā ģimenē, ja pāridarītāju nav iespējams šķirt no Tevis.

Piemēram, tie ir neredzīgie bērni, bērni ar kustību traucējumiem, bērni ar autismu, bērni ar Dauna sindromu u.c.

Bērna ar īpašām vajadzībām jēdziens (53. pants)

Bērns ar īpašām vajadzībām ir bērns, kuram kādu veselības traucējumu dēļ dzīvē ir nepieciešama papildu palīdzība.

Tiesības bērnam ar īpašām vajadzībām dzīvot pilnvērtīgu dzīvi (54. pants)

Ja Tu esi bērns ar īpašām vajadzībām, Tev ir tādas pašas tiesības dzīvot pilnvērtīgi kā jebkuram citam bērnam.

Īpaša aprūpe bērnam ar īpašām vajadzībām (55. pants)

- (1) Ja Tu esi bērns ar īpašām vajadzībām, Tev ir tiesības uz vecāku īpašu aprūpi.
- (2) Valsts un pašvaldība nodrošina bērniem ar īpašām vajadzībām izglītību, veselības aprūpi un iekļaušanos sabiedrībā.
- (3) Ja ģimene nevar nodrošināt aprūpi bērnam ar īpašām vajadzībām, bērnu aprūpēs valsts vai pašvaldība.
- (4) Adoptētājiem jāzina par bērna ar īpašām vajadzībām veselības stāvokli, tā sekām un aprūpes īpatnībām.

IX nodaļa

Bērna atbildība par likumpārkāpumiem un to profilakse

Bērna atbildība par likumpārkāpumiem (57. pants)

- (1) Pie administratīvās un kriminālatbildības Tu esi saucams no 14 gadu vecuma.
- (2) Tavas tiesības laikā, kad esi aizturēts vai apcietināts, nosaka likumi, kas paredz atbildību par izdarīto¹³. Tev ir tiesības jebkurā brīdī rakstīt vai zvanīt iestādei, kas aizsargā bērna tiesības. Neviens nedrīkst lasīt Tavu iesniegumu vai klausīties Tavu sarunu ar iestādēm, kas aizsargā bērna tiesības.
- (3) Ja kāda persona iesaista Tevi nozieguma izdarīšanā, tad šī persona ir sodāma.

Piemēram, likumpārkāpumi ir huligānisms, smēķēšana, alkohola lietošana, mantas bojāšana, miesas bojājumu nodarīšana, zādzība u.c.

**Bērna tiesības
aizsardzības
inspekcijas uzticības
tālrunis: 116111.
Tiesībsarga tālrunis:
67686768**

¹³ Kriminālprocesa likums: <https://likumi.lv/doc.php?id=107820>.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss: <https://likumi.lv/doc.php?id=89648>.

Bērna nogādāšana policijas iestādē (59. pants)

- (1) Policijā Tevi var nogādāt, ja esi veicis nelikumīgas darbības, tostarp lietojis alkoholu, ubagojis, neesi sasniedzis 16 gadu vecumu un naktī no plkst. 22.00 līdz 6.00 esi ārā bez pieaugušo uzraudzības, apmaldījies vai pamests, aizbēdzis no ģimenes.
- (2) Ja Tu esi lietojis alkoholu, ubago, neesi sasniedzis 16 gadu vecumu un naktī no plkst. 22.00 līdz 6.00 esi ārā bez pieaugušo uzraudzības, pamests vai aizbēdzis no ģimenes, policijā Tevi var nogādāt, ja citādā veidā Tev nevar sniegt palīdzību. Policijai ir pienākums ziņot bāriņtiesai un sociālajam dienestam par iepriekš minēto.
- (3) Tevi pieskatīs kāds pieaugušais, un Tu nedrīksti atrasties vienā telpā kopā ar pilngadīgajiem likumpārkāpējiem. Tevi nedrīkst piespiest atzīt savu vainu. Nevienš Tevi nedrīkst fiziski vai emocionāli aizskart.
- (4) Saņemt Tavus paskaidrojumus drīkst policists, kas īpaši apmācīts darbam ar bērniem. Tavus paskaidrojumus drīkst

saņemt, ja klāt ir vecāks, bāriņtiesa vai persona, kas Tevi aprūpē. Ja Tu nevēlies vai vecāks atsakās piedalīties brīdī, kad Tevi iztaujā policijas darbinieks, tad policijas darbiniekam ir jāauzicina psihologs vai cita persona, kurai Tu uzticies.

- (5) Ja Tu esi bērns ar īpašām vajadzībām, Tev jānodrošina vajadzīgie apstākļi, kā arī, ja nepieciešams, jāpiesaista ārsts.
- (6) Ir noteikta speciāla kārtība, kādā policija noskaidro, vai Tev ir īpašas vajadzības un kas Tev ir nodrošināms. To nosaka Ministru kabinets¹⁴.

Pasākumi, kas veicami, ja bērnam nepieciešama palīdzība (60. pants)

- (1) Ja Tu esi nogādāts policijā, Tevi var turēt policijā līdz brīdim, kad ieradīsies Tavi vecāki vai persona, kas ir par Tevi atbildīga.
- (2) Ja četru stundu laikā policijai neizdodas noskaidrot, kas Tu esi, un atrast Tavus vecākus, un ja Tev nepiemēro apcietinājumu, Tevi var ievietot citā ģimenē vai iestādē, kurā Tevi aprūpēs.
- (3) Ja Tu esi nogādāts policijā un policijai ir aizdomas, ka Tu esi cietis no nelikumīgām darbībām, proti, esi upuris, policijai ir jānoskaidro visi apstākļi.
- (4) Ja Tev ir nepieciešama ārsta palīdzība, policijai Tevi ir jānogādā slimnīcā un jāpārliedz, ka visa nepieciešamā palīdzība Tev ir sniegta.

14 Ministru kabineta noteikumi "Kārtība, kādā policija noskaidro, vai bērnam ir īpašas vajadzības, pieaicina kompetentu speciālistu un nodrošina apstākļus bērna īpašo vajadzību apmierināšanai": <https://likumi.lv/ta/id/266339-kartiba-kada-policija-noskaidro-vai-bernam-ir-ipasas-vajadzibas-pieaicina-kompetentu-specialistu-un-nodrosina-apstaklus-berna-i...>

X nodaļa

Bērna tiesību aizsardzības organizācija

Ministru kabineta kompetence bērna tiesību aizsardzības jomā (61. pants)

Ministru kabinets izstrādā bērna tiesību aizsardzības likumu projektus un dažādus noteikumus.

Labklājības ministrijas kompetence (62. pants)

Labklājības ministrija ir atbildīga par bērnu tiesību aizsardzības sistēmas veidošanu valstī.

Veselības ministrijas kompetence (62.¹ pants)

Veselības ministrija ir atbildīga par bērnu veselības aprūpes sistēmas veidošanu valstī.

Izglītības un zinātnes ministrijas kompetence (63. pants)

Izglītības un zinātnes ministrija ir atbildīga par bērnu izglītības un sporta sistēmas veidošanu valstī.

Iekšlietu ministrijas kompetence (64. pants)

Iekšlietu ministrija ir atbildīga par bērnu noziedzības novēršanu un bērna aizsardzības pret noziegumiem sistēmas veidošanu valstī.

Tieslietu ministrijas kompetence (64.¹ pants)

Tieslietu ministrija ir atbildīga par tiesnešu apmācību par bērna tiesībām un citām lietām, kas ir saistītas ar bērna tiesībām tiesu darbā.

Kultūras ministrijas kompetence (64.² pants)

Kultūras ministrija ir atbildīga par bērnu kultūras un kultūrizglītības sistēmas veidošanu valstī.

Ģenerālprokuratūras kompetence (64.³ pants)

Ģenerālprokuratūra ir atbildīga par Tavu tiesību ievērošanu laikā, kad policijā notiek izmeklēšanas lieta, kurā Tu esi iesaistīts, proti esi lietas dalībnieks.

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas kompetence (65.¹ pants)

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija uzrauga un kontrolē Tavu tiesību ievērošanu ikvienā jautājumā, jomā, iestādē u.c.

Tiesībsarga biroja kompetence (65.² pants)

Tiesībsarga biroja uzdevums ir informēt sabiedrību par bērna tiesībām, izskatīt sūdzības, ja kāds pārkāpj Tavas tiesības, kā arī sniegt ieteikums ikvienam, lai Tavas tiesības tiktu ievērotas.

Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas kompetence (65.³ pants)

Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija ir atbildīga par uzturlīdzekļu izmaksu no valsts naudas, ja kāds no vecākiem nemaksā Tev uzturlīdzekļus (alimentus).

Bērnu tiesību aizsardzības komisija (65.⁴ pants)

Bērnu tiesību aizsardzības komisija ir institūcija, kas var sniegt konsultācijas par bērnu tiesību ievērošanu. To sastāvu un darbību apstiprina labklājības ministrs.

Pašvaldību kompetence bērna tiesību aizsardzībā (66. pants)

Pašvaldība ir atbildīga par bērnu tiesību ievērošanu pašvaldības teritorijā, sniedz palīdzību ģimenēm, nodrošina Tev aprūpi citā ģimenē vai iestādē, ja Tu esi šķirts no vecākiem, nodrošina Tev izglītību, primāro veselības aprūpi u.c. pasākumus.

Bērnu aprūpes, izglītības un citu iestāžu kompetence (68. pants)

Bērnudārzos, bērnunamos, skolās, slimnīcā, nometnēs u. tml. iestādēs ir jābūt rakstveida dokumentam (iekšējās kārtības noteikumiem), kuros ir noteikta šīs iestādes kārtība. Šāda kārtība nevar būt pretrunā ar šo likumu un nedrīkst aizskart Tavu cieņu.

Sabiedrisko un reliģisko organizāciju piedalīšanās bērna tiesību nodrošināšanā (69. pants)

Dažādas sabiedriskās un reliģiskās organizācijas īsteno savas programmas Tavas izglītošanas, atpūtas un aizsardzības jomā. Reliģiskās organizācijās Tevi var iesaistīt tikai ar vecāka vai personas, kas Tevi aprūpē, rakstveida piekrišanu.

XI nodaļa

Atbildība par bērna tiesību neievērošanu

Bērna tiesību aizsardzības subjektu pienākumi (70. pants)

- (1) Ikvienam ir pienākums sniegt Tev palīdzību.
- (2) Tev ir tiesības lūgt palīdzību iestādēm, kas aizsargā Tavas tiesības (piemēram, bērniptiesa, Bērnu tiesību aizsardzības inspekcija, tiesībsargs). Visām iestādēm, kurās Tu vari uzturēties (piemēram, bērnunamam, skolai), ir pienākums noteikt Tev saprotamu un pieejamu kārtību, kādā Tu vari iesniegt sūdzību.

Tostarp ir pienākums Tev saprotamā veidā izskaidrot iekšējās kārtības noteikumus.

Aizliegums izplatīt informāciju par bērnu (71. pants)

- (1) Jebkāda veida informāciju par Tevi, kas ir zināma dažādu iestāžu darbiniekiem, nevienam nedrīkst stāstīt, ja tas Tev var kaitēt.
- (2) Ir aizliegts izplatīt jebkāda veida informāciju, kuru Tu esi pastāstījis kā nozieguma upuris.
- (3) Nevieni nedrīkst no Tevis uzzināto informāciju izmantot savā labā.

- (4) Ja Tu esi nozieguma upuris, liecinieks vai pats izdarījis noziegumu, Tevi aizliegts intervēt un izplatīt par Tevi informācija radio, televīzijā vai internetā.
Izņemot gadījumus, ja Tu pats to vēlies un tam piekrīt Tavi vecāki vai persona, kas Tevi aprūpē.
- (5) Ja iegūto informāciju kāds ir izmantojis vai to publicējis bez atļaujas, tad šī persona ir sodāma.

Bērnu iestāžu darbinieku un pasākumu organizatoru atbildība (72. pants)

- (1) Ikvienā iestādē, kurā Tu varētu uzturēties, vai pasākumā, kuros Tu varētu piedalīties, vadītāji, darbinieki un pasākumu organizatori, ir atbildīgi par Tavu drošību un veselību. Tiem ir jābūt gataviem palīdzēt Tev jebkurā situācijā.
- (2) Pretējā gadījuma šādas personas var tikt sodītas.
- (3) Iestādē, kurā Tu varētu uzturēties, vai pasākumos, kuros Tu varētu piedalīties, nedrīkst strādāt personas, kas ir sodītas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar jebkāda veida vardarbību.

Iedzīvotāju pienākumi bērna tiesību aizsardzībā (73. pants)

- (1) Katram cilvēkam ir pienākums sargāt savu un citu bērnu drošību. Ja pamana, ka kāds pret Tevi izturas slikti, vai ja Tev ir priekšmets vai kāda viela, kas nav droša Tev vai var sāpināt citus, tad obligāti pēc iespējas ātrāk par to jāziņo policijai, bērniņtiesai vai kādai citai bērna tiesību aizsardzības iestādei.

- (2) Iestāžu darbinieki, kas neziņo par Tavu tiesību pārkāpumu, ir sodāmi.

Bēglis un persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss (74. pants)

- (1) Ja Tu esi bēglis vai Tev ir piešķirts alternatīvais statuss, Tev ir tiesības saņemt aizsardzību un palīdzību.
- (2) Valsts un pašvaldības iestādēm ir jādara viss iespējamais, lai sameklētu Tavus vecākus un noskaidrotu, kādas Tev ir iespējas atgriezties ģimenē.
- (3) Ja Tavus vecākus neizdodas atrast, tad Tev jānodrošina aprūpe kā jebkuram citam bērnam, kuru neaprūpē vecāki.

Bērna tikšanās ar dažādās valstīs dzīvojošiem vecākiem (75. pants)

- (1) Ja Tavi vecāki dzīvo citā valstī, Tev ir tiesības uzturēt kontaktu ar viņiem. Vecāki drīkst ceļot ārpus valsts robežām, ja viņiem to atļauj likums.
- (2) Mamma vai tētis, kas dzīvo citā valstī, drīkst iebraukt Latvijā, ja vēlas atkal satīties ar Latvijā esošo ģimeni.

Valsts robežas šķērsošana (76. pants)

- (1) Tu līdz piecu gadu vecumam robežu vari šķērsot tikai pilnvarotas personas pavadībā, bet no piecu gadu vecuma bērns drīkst pats šķērsot robežu ar vecāku piekrišanu.
- (2) Ir noteikta speciālā kārtība, kādā Tu var šķērsot valsts robežu. To nosaka Ministru kabinets¹⁵.

¹⁵ Ministru kabineta noteikumi "Kārtība, kādā bērni šķērso valsts robežu": <https://likumi.lv/ta/id/214902-kartiba-kada-berni-skerso-valsts-robezu>.

Kas šo grāmatu ir veidojis?

Es, tiesībsargs, vēlos izteikt milzīgu pateicību ikvienai skolai un komandai, kas piedalījās tiesībsarga organizētajā konkursā “Esi radošs- #RadiLikumu”. Vislielāko pateicību izsaku tām komandām, kuru pārveidotie panti palīdzēja izveidot šo grāmatu:

Ventspils Pārventas pamatskola komanda

Alise Ērika Antonova, Sāra Betija Špude, Amanda Rebuka, Alise Feldmane, Keita Deina Rancāne, Paula Bunce un skolotāja Ina Langzama

Ludzas pilsētas ģimnāzija komanda

Albīne Hloņicka, Ilvita Marnauza, Dairis Brilis un skolotāja Inta Žeikare

Rīgas Kultūru vidusskolas komanda

Alise Arāja, Arnita Agrita Umalas, Miks Mikulskaitis, Viesturs Markēvičs un skolotāja Ingūna Kasparsons

Brāļu Skrindu Atašienes vidusskolas komanda

Ralfs Zalāns, Betija Rubina, Diāna Gabranova, Gints Dombrovskis un skolotāja Lidija Lazdāne

Paldies ikvienam jauniešim, kas piedalījās. Uzskatu, ka dalība šādos konkursos palīdz jauniešiem vairojot ne vien zināšanas un izpratni par savām tiesībām, bet arī izpaust talantus un parādīt to, kas jauniešiem ir svarīgs un aktuāls.

Visas komandas, kas piedalījās konkursā:

- Siguldas 1. pamatskolas 8. c klase “Siguldas lauvas”
- Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas 7. c klase “Temīdas mācekļi”
- Siguldas Valsts ģimnāzija 8. c klase “IREMREF”
- Daugavpils Saskaņas pamatskolas 7. a klase “LKL”
- Rīgas 46. vidusskolas 8. a klase “Veni, vidi, vici”
- Lielvārdes pamatskolas 8. a klase “Tiesību aizstāvji”
- Jaunmārupes pamatskolas 8. a klase “Drošie soļi”
- Saldus vidusskolas 7. a klase “Saldus leģendas”
- Salaspils 1. vidusskolas 7. c klase “RLB (Radošo Likumu Brigāde)”
- Vārmes pamatskolas 7. klase “Segewolde”
- Ādažu vidusskolas 7. b klase “Likuma tulki”
- Daugavpils Valsts ģimnāzijas 8. b klase “Likumraži”
- Siguldas Valsts ģimnāzijas 8. b klase “Vārmenieki”
- Raunas vidusskolas 7. klase “Staburags”
- Jaunpils vidusskolas 8. a klase “Visdari”
- Daugavpils Centra vidusskolas 7. b klase “Advokāti”
- Ādažu vidusskolas 8. a klase “Ādaži - 8.a”
- Dobeles Valsts ģimnāzijas 11. a klase “Likuma sargi!”
- Rēzeknes 2. vidusskolas 11. klase ““2+1” (divi plus viens)”

- Ventspils Pārventas pamatskolas 8. klase “JAUTRIE”
- Ludzas pilsētas ģimnāzijas 10. a klase “Hammurapi”
- Rīgas Kultūru vidusskolas 11. klase “Astoņkājis”
- Brāļu Skrindu Atašienes vidusskolas 11. klase “Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības”

Uz visiem jautājumiem esam atbildējuši, un tagad
Tu esi informēts par savām tiesībām, pienākumiem un brīvībām.

Es rūpējos par to, lai Tavas tiesības būtu ievērotas un neviens
nenodarītu Tev pāri. Ja kāds tomēr pārkāpj Tavas tiesības,
Tu vari vērsties pie manis! Es Tev palīdzēšu!

Ar sveicieniem,
tiesībsargs Juris Jansons

Piezīmes

Latvijas Republikas tiesībsarga birojs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010

Biroja tālr.: +371 676 867 68

tiesibsargs@tiesibsargs.lv

 Tiesibsargs_LV

www.tiesibsargs.lv

